

Seqüència didàctica: “L’humor català a les aules de secundària”

Fes-me riure i et recordaré

MATERIAL PER A L’ALUMNAT

Autoria: Roser Casamayor de Bolòs [roser.casamayor@gmail.com]

Lídia Marquès Pons [lidiamarpo@gmail.com]

Professor: Joan Marc Ramos

Ma Àngels Llopis

Didàctica de la Llengua i la Literatura Catalana a Secundària

Màster Universitari de Formació del Professorat. Curs 2017-2018

CONTEXTUALITZACIÓ

Sessió 1

ACTIVITAT 1: A veure què en sabem.

ANUNCI D'UNA CASA ON NINGÚ NO VOL VIURE

[...]

Llegeix-me: **sóc l'anunci d'una casa**

on ningú no vol viure.

No tens amb què comprar-la: benvingut.

Viure després, Carles Torner

ANUNCI DESAPAREGUT AL CARRER

Aquí i allà,

allà i aquí...

aquí, allà i a tot arreu.

Al carrer t'ho han tret, t'ho han desenganxat;

i no ho pots engolir ni digerir perquè quatre imbècils t'arranquen els papers,

encara que malgrat tot, has passat unes hores per preparar-te el teu historial acadèmic, el teu currículum.

Et vols anunciar d'una manera o altre,

però tot l'esforç no serveix de res, és inútil.

Mires pels carrers de la teva ciutat, i no en trobes ni un,

tots!! te'ls han desenganxat tots!!

Aquí i allà,

allà i aquí...

aquí, allà i a tot arreu.

Un anunci desaparegut al carrer disfressat amb **les meves paraules de poeta fracassat**,

que busca desesperadament raons i ganes de treballar per guanyar-se el pa:

per viure d'allò que li demana el seu cor sovint massa trist i solitari,

faltat d'estimació i de respecte davant d'un futur incert.

Com un anunci desaparegut al carrer.

El llarg camí d'escriure, Marc Freixas

a) Els dos poemes parlen d'una situació personal difícil, però ho fan utilitzant un recurs *expressiu* que hem subratllat. Sabries dir de quin es tracta?

b) Què creus que li aporta aquest recurs a cada un dels textos? Intenta explicar-ho.

Anunci d'una casa on ningú no vol viure	Anunci desaparegut al carrer

c) Els dos textos tenen una altra cosa en comú: tenen un punt de relació amb la tasca final de la seqüència didàctica. Què creus que haureu de fer?

d) Sabries dir cinc característiques del gènere discursiu que treballarem en aquesta seqüència didàctica? Fes-ho seguint l'exemple.

EXTENSIÓ	És breu
FUNCIÓ	
RECURSOS EXPRESSIUS	
PARTS	
LLENGUA	
EMISSOR I RECEPTOR	

Sessió 2

ACTIVITAT 2: Descriu un objecte, una persona o una entitat abstracta

Poseu-vos en els grups de quatre que us dirà el/la professor/a.

- a) Poseu-vos d'acord amb un objecte, persona o entitat abstracta (la son, la mandra) que us agradi molt o que odieu profundament.

- b) Cada un de vosaltres farà una breu descripció d'allò que hagueu triat.

Recordeu:

- Poseu títol.
- Cada paràgraf correspon a una idea.

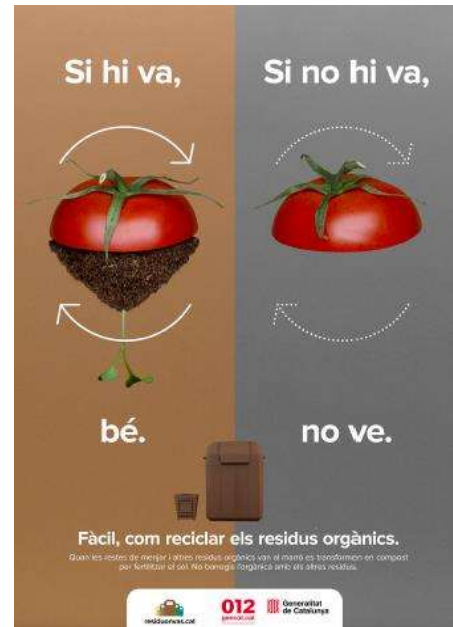
ACTIVITAT 3: Has vist aquest anunci?

- a) Recordes algun anunci publicitari que t'agrades molt quan el vas veure? Explica'l breument i digues per què creus que et va captivar tant o si va canviar alguna cosa de tu.

- b) Tot seguit, comenta'l amb el company del costat. Després, resumeix en cinc línies de quin anunci t'ha parlat i què te n'ha explicat.

DESCONTEXTUALITZACIÓ

Com veieu, els **anuncis publicitaris** sempre provoquen una reacció, sigui positiva o negativa. El que pretenen és captar l'atenció del receptor i que se'n recordi (com heu fet vosaltres). Tenen com a objectiu informar sobre un producte o un comportament i persuadir el públic perquè el compri o el segueixi.

Sessió 3

ELS TEXTOS PERSUASIUS. L'ANUNCI PUBLICITARI

En els mitjans de comunicació i també a Internet sovintegen els anuncis que tenen com a objectiu final **informar i persuadir**, és a dir, captar l'atenció del receptor per tal de convèncer-lo que faci alguna activitat o que compri algun producte. Per això es consideren textos persuasius.

Aquests textos reben el nom d'**anunci**, que pot ser institucional (promoure una actitud, una opinió, un comportament, a través d'una campanya) o comercial (vendre un producte). Un anunci es compon d'imatge, eslògan i text. El seu text és breu i concís.

La persuasió és un...

f. [CO] Fenomen a partir del qual una persona o un grup de persones modifica les seves actituds, les seves opinions o la seva conducta com a resultat de les influències rebudes a través de discursos verbals o a través de qualsevol codi emprat.

ACTIVITAT 4: Em convenc?

Llegeix els textos següents:

1) Amb una pinta de marfil polia
sos cabells de finíssima atzabeja
a qui els d'or més fi tenen enveja
en un terrat la bella Flora un dia.
Entre ells la pura neu se descobria
del coll, que amb son contrari més campeja,
i a la mà que com el marfil blanqueja:
pinta i mà d'una peça pareixia.
Jo de lluny tan atònit contemplava
el dolç combat que amb extremada gràcia
aquestos dos contraris mantenien,
que el cor enamorat se m'alterava
i temorós d'alguna gran desgràcia
de prene'ls treves ganes me venien.

Francesc Vicenç Garcia i Torres, "Rector de Vallfogona"

a) Creus que aquest text és persuasiu? Per què?

b) Quina creus que és la intenció del text? Et sembla que és humorística?

2) Seguim sent la nació més poderosa i pròspera de la Terra. Els nostres treballadors no són menys productius que quan va començar aquesta crisi. Les nostres ments no són menys inventives [...] La nostra capacitat no ha disminuït. [...] A partir d'avui, hem d'aixecar-nos, espolsar-nos la pols i tornar a començar la tasca de refer Estats Units. Perquè allí on mirem, hi ha feina per fer. L'estat de l'economia requereix una acció audaç i ràpida, i actuarem i no només per crear noves ocupacions, sinó per a aixecar nous fonaments per al creixement. Construïrem carreteres i ponts, les xarxes elèctriques i les línies digitals que alimenten el nostre comerç i ens mantenen units. Posarem la ciència en el lloc on es mereix i aprofitarem les meravelles de la tecnologia per augmentar la qualitat de la sanitat i reduir el seu cost. Utilitzarem el sol, el vent i la terra per a alimentar els nostres automòbils i fer funcionar les nostres fàbriques. I transformarem les nostres escoles i universitats per plantar cara a les necessitats d'una nova era. Tot això podem fer-ho. I tot això ho farem.

Barack Obama, "Discurs inaugural"

c) I aquest, creus que és persuasiu? Per què?

d) Quina creus que és la intenció del text? Et sembla que és humorística?

Sessió 4

L'HUMOR

Per captar més l'atenció del receptor i així aconseguir el seu objectiu, la publicitat molts cops recorre a l'ús de l'**humor**. Es pot valer d'alguns recursos que són presents a tots els textos humorístics, com ara...

- Trencament de les expectatives del receptor
- Ús de recursos expressius (exageració, jocs de paraules, acumulació d'adjectius, diminutius o augmentatius...)
- Lèxic (inventat, argot, paraules ridícules, eufemismes, col·loquialismes...)
- Tema (escatològic, malediccions, denúncia social, bromes, disbarats...)
- Accions dels personatges (esdeveniments divertits, sorprenents, ridiculitzacions, insults...)
- Presència de l'oralitat en el text (exclamacions, onomatopeies, repeticions, cantarelles, falques a la narració, gramàtica o pronunciació incorrectes, canvis de registre...)

ACTIVITAT 5: Alguns exemples de textos humorístics

5.1. Llegeix atentament el fragment del poema següent:

Títol III

Drets i deures dels espanyols

Els d'amanir amb sal i pebre
i els de menjar bacallà,
i tothom té el dret de rebre
i té el deure de callar.

Títol V

Del Govern

Si hi ha cas de compromís,
el Govern té atribucions
per passar-se pels faldons
totes les lleis del país.

“El nostre avantprojecte de Constitució”, Josep Ma de Sagarra

a) Quin creus que és l'objectiu principal que té l'autor amb aquest poema?

- b) Consideres que aquest poema fa ús de l'humor? Busca dues característiques de les que acabem de comentar que ho justifiquin.**

Et pot anar bé pensar:

- Trenca les expectatives del lector? Com?
- Fa ús d'algun recurs expressiu que faci riure? Quin?
- Hi ha alguna paraula divertida? Quina?
- El tema fa riure?
- Quina acció del personatge et resulta més graciosa?
- Hi ha la presència d'algun element de l'oralitat divertit?

Sessió 5

5.2. Aquest és un fragment del conte "Només digues si encara m'estimes", del llibre *Tretze tristos tràngols* d'Albert Sánchez Piñol. El conte narra la història d'un home casat i feliç, l'Alfred, que un dia és seduït per una cubana i la porta a casa. Quan els dos estan despullats, sent el soroll de les claus de casa i, ràpidament, amaga la dona a un armari i es vesteix per no ésser descobert per la Marta, la seva esposa. Misteriosament, aquell armari s'empassa la cubana i mai més no torna a saber res de la cubana. Però un dia, quan la seva dona i ell ja són vells i estan tranquil·lament al menjador de casa, se sent un soroll que ve de l'habitació...

I estaven així quan van notar uns sorolls que venien de l'habitació de matrimoni.

El més curiós de tot va ser que, després de tant de temps esperant-la, tant de temps imaginant-se el moment, l'Alfred no va pensar que pogués ser ella. No va pensar res, de fet. Amb el cos girat, sense prendre's la molèstia de deixar la tassa de cafè sobre la taula, només va exclamar:

- Quins collons de...

El soroll va anar prenent forma fins a convertir-se en un clamor. L'Alfred es va aixecar. Amb una mà estesa deia a la Marta que es mantingués al marge, que ell afrontaria el perill. Però va girar el cap i va veure una Marta desconeguda. Un rictus nerviós li estirava el llavi inferior. La cullereta repicava contra la porcellana del cafè com si el cos d'ella patís un terratrèmol microscòpic. No ho entenia.

La porta de l'habitació es va obrir i va aparèixer un home. I després un altre. I un altre, i un altre. Van sortir dotzenes d'homes, esverats i mig despullats, homes que només volien trobar una porta. Alguns duïen lligacames que sostenien mitjons, d'altres calçotets gegants de seda, modes de roba interior que abastaven mig segle. Un segle, dos segles. Van desfilat a empentes i rodolons, fugint i defugint-lo. Saltaven per les finestres o entraven a la cuina i en tornaven a sortir, desorientats, i quan trobaven la porta correcta se sentien les seves passes trotant en ramat escales avall.

Quan van ser tots fora l'Alfred va mirar la Marta. L'havia mirat mil vegades, cent mil, però era la primera vegada que la veia. Ella tremolava com el culpable davant la forca, sense entendre que el seu marit havia arribat a un lloc on el ressentiment ja no tenia significat.

Va sentir un altre soroll, més suau. Era la cubana, descalça i despallada al llindar de l'habitació.

Tretze tristos tràngols, Albert Sánchez Piñol

- a) Llegeix el text en veu baixa.
- b) Explica breument (màxim 4 línies) de què parla.

- c) Busca-hi dos elements que consideris humorístics. Comenta-ho amb el/la company/a.

ACTIVITAT 6: Per què són divertits aquests anuncis?

Mira aquests vídeos. Pots detectar-hi algun dels elements humorístics que hem vist? Explica-ho.

	Panda cheese	Anunci de cotxe
Trencament de les expectatives del receptor		
Recursos expressius		
Lèxic		
Tema		

Accions dels personatges		
Element de l'oralitat		

Sessió 6

ESTRUCTURA DE L'ANUNCI GRÀFIC

Un anunci gràfic es compon d'imatge, eslògan i text.

- **Imatge:** és suggeridora respecte del missatge que es vol transmetre.
- **Eslògan:** és una expressió breu, senzilla i fàcil de recordar que sintetitza la informació i la comunica al receptor de manera colpidora. És una frase que respon les tres **c**: és **curta, clara i concisa**.
- **Text:** sovint acompanya l'eslògan i n'amplia la informació sobre el producte.

A vegades hi ha també un altre element que sol completar un text publicitari: el **logotip**, que és el símbol de l'empresa o l'organisme que és responsable de l'anunci. La finalitat del logotip és associar allò que s'anuncia amb l'entitat que promou el producte o amb l'organisme que s'encarrega de la campanya. Per exemple: la poma d'Apple, el *tick* de Nike, el puma de Puma...

ACTIVITAT 7: Què és què?

- a) Fixa't en els dos anuncis següents i identifica'n cada un dels seus components (imatge, eslògan, text i logotip). Pot ser que no hi surtin tots.

b) Et sembla que algun dels dos té un to humorístic o irònic? Quin? Per què?

Sessió 7

LA LLENGUA EN ELS ANUNCIS

Entre les característiques lingüístiques del text publicitari, podem trobar-ne algunes d'aquestes:

- Pronoms de segona persona: Posa't el casc; RTVV, la **nostra**.
- Imperatiu: Contra la crisi, **recicla**; **Obri** la porta a les llengües; **Planta** cara per la igualtat.
- Frases fetes: Qui la fa, la paga; El temps és or.
- Rimes: Si fas es**port**, et sentiràs més **fort**.
- Metàfores (semblances): Tu ets el teu carrer; Els teus cabells són d'or.
- Anàfores (repeticions): **Nosaltres** som aigua, **nosaltres** som vida.
- Comparacions: Tan suau **com** el culet d'un nadó.
- Hipèrboles (exageracions): El sol a casa teva.

ACTIVITAT 8: Curt, clar i concís

8.1. Fes l'anàlisi morfosintàctica dels sintagmes o oracions dels anuncis que hi ha a continuació. Tenen algun verb elidit?

Des de sempre i per sempre.

Per una ampolla.

8.2. Cada un d'aquests anuncis conté un recurs lingüístic dels que hem treballat. Quin recurs és? Explica'l. Et pot anar bé utilitzar la terminologia morfosintàctica de l'exercici anterior.

a)

Des de sempre i per sempre

b)

“Total, per una burilla...
Total, per una ampolla...
Total, per una barbacoa...
El total és el que compta”.

8.3. Repassa els segon text humorístic de l'exercici 5. Resumeix-lo fent ús de la rima.

8.4. Ara intercanvieu-vos els resums amb el company del costat i avalueu-lo seguint aquesta rúbrica:

	SÍ	NO
Té més de cinc rimes?		

Creus que és original?		
T'ha fet gràcia?		
Creus que està ben resumit o hi falten alguns aspectes?		
Comenta els canvis que hi faries o els aspectes que hi afegiries per millorar-ho:		

Sessió 8

ACTIVITAT 9: El poder de la publicitat

Vegem el que és capaç de provocar la publicitat, l'efecte que causa en la societat. Descriu quin tipus d'anunci podria ser i de què podria tractar amb aquesta imatge.

I amb aquesta? De què tractaria l'anunci? Què representa aquesta poma?

Què creus que ha passat aquí? Per què creus que ha passat això? Explica un altre cas que coneguis en què es posi en joc el mateix recurs publicitari.

ACTIVITAT 10: Disseccionem un anunci

- a) Mira l'anunci <https://www.youtube.com/watch?v=5MzQx8V9noc> i copia'n el text:

b) Ara identifica'n els elements següents:

- **Pensa que algun d'aquests elements pot no ser lingüístic!**

- L'eslògan:
- El logotip:
- Dos exemples de cada una de les categories gramaticals següents: substantius, adjectius, verbs, conjuncions, pronoms, adverbis:

- Un pronom de segona persona, i digues si és singular o plural:
- Un verb en imperatiu:
- Dues rimes o jocs de paraules:
- Una hipèrbole:
- Un recurs humorístic, que pot tenir a veure amb algun dels elements anteriors:

Sessió 9

ACTIVITAT 11: #aixísí

- a) Escolta aquest anunci de ràdio: <https://www.youtube.com/watch?v=oXutPZcvZEE>.
- b) Copia el text de l'anunci en el requadre següent i digues les categories gramaticals que apareixen:

c) Ara torna a escoltar l'anunci. Hi detectes algun problema de pronunciació? Diga'n dos.

d) Ara et toca a tu! Pronuncia'l correctament, grava't (ho pots fer amb el mòbil) i penja'l al blog de l'assignatura amb el *hashtag* #aixísí.

ELS ELEMENTS DE LA COMUNICACIÓ

Un altre aspecte que caracteritza aquests textos és que és segueixen l'esquema dels elements de comunicació: pretenen crear un lligam entre l'emissor i el receptor mitjançant un missatge i un canal, utilitzant un codi concret.

- L'**emissor** és la persona, empresa o entitat que envia el missatge.
- El **receptor** és tothom qui rep el missatge.
- El **canal** és la "manera" en què el fem arribar al nostre receptor.
- El **codi** és el sistema de signes, la llengua, que s'utilitza per elaborar el missatge.
- El **missatge** és la informació que es transmet. Intenta revelar l'objectiu i pensament de l'emissor.

ACTIVITAT 12: Qui? A qui? Què? Com? Per quina via?

a) Assenyalala l'eslògan i el logotip d'aquests anuncis.

T'agrada conduir?

- b) Ara determina'n, de la manera més *concreta que puguis*, els elements de la comunicació (receptor: home/dona; codi: llengua escrita/oral; canal: televisió/ràdio...) i justifica-ho. Comenta-ho amb el/la company/a.

Sessió 10

ESTEREOTIPS

Un dels punts negatius de la publicitat és la transmissió i l'avivament dels estereotips. Els estereotips són....

Estereotip 2 m. [SO] Conjunt d'idees que un grup o una societat obté a partir de les normes o dels patrons culturals prèviament establerts.

ACTIVITAT 13: La força dels estereotips

Mira els anuncis següents:

- a) Creus que perpetuen algun tipus d'estereotip? Per què?

- b) Quin canvis faries perquè no ho fossin?

RECONTEXTUALITZACIÓ

Sessió 11

ACTIVITAT 14: Persuadim amb gràcia

14.1. Després d'haver treballat les característiques bàsiques de l'anunci, fes una graella que contingui les cinc característiques que en són essencials. Al costat, fes una breu reflexió personal d'aquella característica:

L'anunci publicitari...

Té una funció bàsicament persuasiva	Això afavoreix el consumisme i a vegades pot afavorir actituds egoistes en la societat

14.2. Ara us toca ser creatius! Haureu d'inventar en grups de treball un anunci humorístic en format audiovisual del producte, persona, entitat abstracta, que vau triar el primer dia.

Consigna per encarar la confecció de l'anunci:

- Ha de tenir un títol original
- Ha d'incloure dos verbs en imperatiu, un d'ells irregular, i un pronom de segona persona

- Ha de contenir un mínim de dos trets humorístics dels que hem treballat a classe (trencament de les expectatives del receptor, recursos expressius, lèxic, tema, accions dels personatges, elements de l'oralitat)
- Hi ha d'haver una frase feta / una metàfora / una rima
- Ha d'adequar-se al públic al qual vol arribar
- Ha de durar un mínim 20 segons i un màxim de dos minuts
- S'ha de penjar, des d'un compte de Youtube, al blog de l'assignatura

Sessió 12

a) Abans de començar, feu individualment un text explicatiu que contingui:

- Què anunciareu i com ho fareu
- Quin públic voleu persuadir i de quina manera ho fareu
- Quins recursos humorístics utilitzareu

b) Ara, aplicant tot el que hem après sobre l'anunci publicitari, feu en parelles un primer esborrany del guió.

Li lliurareu els dos textos al/la professor/a per veure si podeu tirar endavant la vostra idea.

TEXT EXPLICATIU

GUIÓ

Sessió 13

- c) Heu escrit dos textos ben diferents sobre el mateix objecte (descripció i anunci). Expliqueu tres diferències que veus entre els dos.

- d) Ara que teniu el guió redactat... Ja podeu començar!
Tindreu una hora de classe per gravar l'anunci. El muntatge final l'haureu de fer a casa.

14.3. Tingueu en compte aquestes rúbriques d'autoavaluació, que haureu de lliurar omplertes el mateix dia que l'anunci.

L'ANUNCI	0	1	2	3	4
Hi ha una relació original del títol amb el contingut					
El missatge és clar i concís					
Té un efecte persuasiu					
La llengua que s'hi utilitza és correcta					
La pronunciació que s'hi fa és correcta					
S'adequa el públic potencial que busca					
Conté com a mínim dos recursos humorístics					
El lèxic és precís i adequat					
Conté dos verbs en imperatiu, un					

d'ells irregular, i un pronom en segona persona					
Fa un ús correcte de l'imperatiu					
Inclou una frase feta / una metàfora / una rima					
Dura entre 20 segons i un minut i mig					
És original					

criteri: 0 (del tot inadequat), 1 (força inadequat), 2 (adequat), 3 (molt adequat), 4 (excel·lent)

 criteris	 2'5p.	 2p.	 1p.	 0'5p.
 Tractament de les consignes donades	Totes les consignes són tractades i desenvolupades de manera excel·lent.	Les consignes són tractades i desenvolupades en l'essencial, però alguns punts estan pocs desenvolupats.	Les consignes són tractades de manera incompleta.	Les consignes són tractades de manera insuficient. Falten alguns punts.
 Dimensió oral	Els alumnes parlen amb fluïdesa i amb una pronunciació excel·lent.	Els alumnes parlen amb una bona fluïdesa i pronunciació, però hi ha algun error.	Els alumnes parlen amb veu monòtona i pronunciació pobre.	Els alumnes parlen en veu totalment monòtona i tenen una mala pronunciació que fa el missatge incompreensible.
 Presentació escrita	Presentació molt atractiva. Ús correcte de les expressions, vocabulari i gramàtica.	Presentació atractiva. Ús d'expressions, vocabulari i gramàtica suficient però amb errors.	Presentació poc atractiva. Ús d'expressions, vocabulari i gramàtica limitat; bastants errors.	Presentació descuidada. Ús d'expressions, vocabulari i gramàtica pobre; molts errors.
 Ús de les eines informàtiques	Utilitza molt bé els recursos informàtics proposats, fàcilment i mostra interès.	Utilitza bé els recursos informàtics proposats, amb alguna dificultat però amb interès.	Utilitza els recursos informàtics proposats però necessita ajuda.	Utilitza malament els recursos informàtics proposats, necessita ajuda i mostra poc interès.

Originalitat i puntualitat en la realització de les tasques	La idea sorprèn. Entrega les tasques puntualment.	La idea és bona. En general entrega les tasques puntualment.	La idea està bé. Entrega les tasques amb un poc de retard.	La idea no sorprèn ni està treballada. Entrega les tasques amb molt de retard.
--	---	--	--	--

Sessions 14 i 15

ACTIVITAT 15: Fes-me riure i et recordaré

Ara veurem tots els vídeos que heu fet i els votarem seguint la rúbrica que vau utilitzar per autoavaluar-vos. El més votat el penjarem al web de l'escola!

L'ANUNCI	0	1	2	3	4
Hi ha una relació original del títol amb el contingut					
El missatge és clar i concís					
Té un efecte persuasiu					
La llengua que s'hi utilitza és correcta					
La pronunciació que s'hi fa és correcta					
S'adequa el públic potencial que busca					
Conté com a mínim dos recursos humorístics					
El lèxic és precís i adequat					
Conté dos verbs en imperatiu, un d'ells irregular, i un pronom en segona persona					
Fa un ús correcte de l'imperatiu					
Inclou una frase feta / una metàfora / una rima					
Dura entre 20 segons i un minut i mig					
És original					

criteri: 0 (del tot inadequat), 1 (força inadequat), 2 (adequat), 3 (molt adequat), 4 (excel·lent)